

KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

PREAMBULA

Države stranke ove Konvencije,

(a) Pozivajući se na načela proglašena u Povelji Ujedinjenih naroda kojima se priznaju prirodno dostojanstvo i vrijednost te jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske zajednice kao temelj slobode, pravde i mira u svijetu,

(b) Prihvaćajući da su Ujedinjeni narodi u Općoj deklaraciji o pravima čovjeka i u Međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima proglasili i suglasili se da svatko ima sva prava i slobode navedene u tim dokumentima, bez razlike po bilo kojoj osnovi,

(c) Potvrđujući univerzalnost, nedjeljivost i međusobnu ovisnost svih ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i potrebu da se osobama s invaliditetom zajamči njihovo puno uživanje bez diskriminacije,

(d) Pozivajući se na Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodnu konvenciju o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvenciju protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Konvenciju o pravima djeteta te Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji,

(e) Prihvaćajući da je invaliditet koncept koji se još uvijek razvija te da invaliditet nastaje kao rezultat međudjelovanja osoba s oštećenjima i prepreka koje proizlaze iz stajališta njihove okoline te iz prepreka koje postoje u okolišu, a koje onemogućuju njihovo puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu na izjednačenoj osnovi s drugim ljudima,

(f) Priznajući važnost načela i političkih smjernica sadržanih u Svjetskom programu djelovanja koji se odnosi na osobe s invaliditetom i u Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom u smislu utjecaja na promicanje, formuliranje i ocjenjivanje politika, planova, programa i aktivnosti na državnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, kako bi se još više izjednačile mogućnosti za osobe s invaliditetom,

(g) Naglašavajući značaj uključivanja pitanja vezanih uz invaliditet u središnje tokove događanja, kao sastavnoga dijela odnosnih strategija održivoga razvoja,

(h) Priznajući također da diskriminacija bilo koje osobe na osnovi invaliditeta predstavlja povredu prirođenog dostojanstva i vrijednosti čovjeka,

(i) Priznajući i nadalje raznolikost osoba s invaliditetom,

(j) Priznajući potrebu promicanja i zaštite ljudskih prava svih osoba s invaliditetom, uključujući i one kojima je potrebna veća podrška,

(k) Izražavajući zabrinutost da osobe s invaliditetom, usprkos ovim različitim instrumentima i nastojanjima, i dalje nailaze na prepreke u svom sudjelovanju kao ravnopravni članovi društva i na kršenja njihovih ljudskih prava u svim dijelovima svijeta,

(l) Priznajući važnost međunarodne suradnje u unapređenju životnih uvjeta osoba s invaliditetom u svim zemljama, posebice onima u razvoju,

(m) Prihvatajući vrijedne postojeće i potencijalne doprinose osoba s invaliditetom sveopćem blagostanju i raznolikosti njihovih zajednica te da će promicanje punog uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda od strane osoba s invaliditetom i puno sudjelovanje osoba s invaliditetom za rezultat imati njihov veći osjećaj pripadnosti i značajan napredak u ljudskom, socijalnom i ekonomskom razvitku društva te iskorjenjivanje siromaštva,

(n) Priznajući važnost osobne autonomije i neovisnosti osoba s invaliditetom, uključujući slobodu izbora,

(o) Uzimajući u obzir da bi osobe s invaliditetom trebale imati mogućnost biti aktivno uključivane u procese donošenja odluka o politikama i programima, uključujući one koji se izravno odnose na njih,

(p) Izražavajući zabrinutost zbog teških uvjeta s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom koje su predmet višestrukih, odnosno teških oblika diskriminacije na osnovi rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog, etničkog, starosjedilačkog ili socijalnog podrijetla, imovinskog statusa, rođenja, dobi ili nekog drugog statusa,

(q) Smatrajući da su žene i djevojčice s invaliditetom često izložnije riziku od nasilja, ozljeđivanja, zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili izrabljivanja, kako u svojim domovima, tako i izvan njih,

(r) Smatrajući da djeca s teškoćama u razvoju trebaju u potpunosti uživati sva ljudska prava i temeljne slobode ravnopravno s drugom djecom te podsjećajući na obveze koje su države stranke Konvencije o pravima djeteta preuzele u tom smislu,

(s) Naglašavajući potrebu za uključivanjem aspekta odnosa među spolovima u sva nastojanja usmjerena prema promicanju punog uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom,

(t) Ističući činjenicu da većina osoba s invaliditetom živi u uvjetima siromaštva, i prepoznajući u tome smislu nužnu potrebu ublažavanja negativnog učinka siromaštva na osobe s invaliditetom,

(u) Imajući na umu da su uvjeti mira i sigurnosti utemeljeni na punom poštivanju ciljeva i načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda i poštivanju instrumenata o ljudskim pravima nužni za punu zaštitu osoba s invaliditetom, posebno za vrijeme oružanih sukoba i strane okupacije,

(v) Priznajući važnost mogućnosti pristupa fizičkom, socijalnom, ekonomskom i kulturnom okruženju te pristupa obrazovanju, informacijama i komunikaciji, u omogućavanju punoga uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda osobama s invaliditetom,

(w) Shvaćajući da je pojedinac, imajući obveze prema drugim pojedincima i prema zajednici kojoj pripada, dužan boriti se za promicanje i poštivanje prava priznatih u Međunarodnoj povelji o ljudskim pravima,

(x) Uvjerene da je obitelj prirodna i temeljna skupna jedinica društva i da ima pravo na zaštitu društva i države, a da osobe s invaliditetom i članovi njihovih obitelji trebaju primiti potrebnu zaštitu i pomoć kako bi se obiteljima omogućilo davanje doprinosa punom i ravnopravnom uživanju prava osoba s invaliditetom

(y) Uvjerene da će sveobuhvatna i cjelovita međunarodna konvencija usmjerena na promicanje i zaštitu dostojanstva osoba s invaliditetom značajno pridonijeti poboljšanju izrazito nepovoljnoga socijalnog položaja osoba s invaliditetom te promovirati njihovo sudjelovanje u građanskim, političkim,

ekonomskim, društvenim i kulturnim područjima života uz jednake mogućnosti, kako u zemljama u razvoju, tako i u razvijenim zemljama,

Sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

SVRHA

Svrha ove Konvencije je promicanje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom i promicanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva.

Osobe s invaliditetom su one osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Članak 2.

DEFINICIJE

Za potrebe ove Konvencije:

»Komunikacija« uključuje jezike, prikazivanje teksta, Brailleovo pismo, taktilnu komunikaciju, uvećani tisak, dostupne multimedijalne sadržaje, kao i pisani oblik istih, zvučne zapise, obični jezik, osobne čitače i augmentativne i alternativne oblike, sredstva i formate komunikacije, uključujući dostupnu informacijsku i komunikacijsku tehnologiju,

»Jezik« označava govorne i znakovne jezike te druge vrste jezika koji nemaju formu govornih jezika,

»Diskriminacija na osnovi invaliditeta« označava svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području, na ravnopravnoj osnovi s drugima. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući i uskraćivanje razumne prilagodbe,

»Razumna prilagodba« znači potrebnu i prikladnu preinaku i podešavanja, koja ne predstavljaju nesrazmjerno ili neprimjereno opterećenje, da bi se takvo što u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno kako bi se osobama s invaliditetom osiguralo uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na ravnopravnoj osnovi s drugima,

»Univerzalni dizajn« označava oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga na način da ih mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja. »Univerzalni dizajn« neće isključivati pomoćne naprave za određene skupine osoba s invaliditetom u onim slučajevima kada je to potrebno.

Članak 3.

OPĆA NAČELA

Načela ove Konvencije su:

(a) poštivanje urođenog dostojanstva, osobne autonomije uključujući slobodu osobnog izbora i neovisnost osoba,

(b) nediskriminacija,

(c) puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo,

(d) poštivanje razlika i prihvaćanje osoba s invaliditetom kao dijela ljudske raznolikosti i čovječnosti,

(e) jednakost mogućnosti,

(f) pristupačnost,

(g) jednakost između muškaraca i žena,

(h) poštivanje razvojnih sposobnosti djece s teškoćama u razvoju i poštivanje prava djece s teškoćama u razvoju na očuvanje vlastitog identiteta.

Članak 4.

OPĆE OBVEZE

1. Države stranke obvezuju se osigurati i promicati puno ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom bez bilo kakve diskriminacije na osnovi invaliditeta. U tu se svrhu države stranke obvezuju:

(a) usvojiti odgovarajuće zakonodavne, upravne i druge mjere za provedbu prava priznatih ovom Konvencijom,

(b) poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, za izmjenu ili ukidanje postojećih zakona, propisa, običaja i prakse, koji predstavljaju diskriminaciju osoba s invaliditetom,

(c) uzeti u obzir zaštitu i promicanje ljudskih prava osoba s invaliditetom u svim politikama i programima,

(d) suzdržati se od svakog postupanja ili prakse koja nije u skladu s ovom Konvencijom te osigurati da javne vlasti i institucije djeluju u skladu s ovom Konvencijom,

(e) poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi se uklonila diskriminacija na osnovi invaliditeta počinjena/prakticirana od strane bilo koje osobe, organizacije ili privatnog poduzeća,

(f) poduzeti ili promicati istraživanje i razvoj univerzalno dizajniranih roba, usluga, opreme i objekata, prema definiciji iz članka 2. ove Konvencije, a što bi trebalo zahtijevati najmanju moguću prilagodbu i najmanji trošak, kako bi se zadovoljile specifične potrebe osobe s invaliditetom, promicati njihovu dostupnost i upotrebu te promicati univerzalni dizajn u razvoju standarda i smjernica,

(g) poduzeti ili promicati istraživanje i razvoj, te promicati dostupnost i uporabu novih tehnologija, uključujući informatičke i komunikacijske tehnologije, pomagala za kretanje, uređaja i pomoćnih tehnologija, prihvatljivih osobama s invaliditetom, dajući prednost tehnologijama koje su po cijenama dostupne,

(h) pružiti osobama s invaliditetom dostupne informacije o pomagalima za kretanje, te uređajima i pomoćnim tehnologijama, uključujući nove tehnologije, kao i o drugim oblicima pomoći, uslugama potpore i pogodnostima,

(i) promicati obučavanje stručnjaka i osoblja koje radi s osobama s invaliditetom o pravima priznatim ovom Konvencijom kako bi bili osposobljeni za bolje pružanje pomoći i usluga zajamčenih tim pravima.

2. S obzirom na ekonomska, socijalna i kulturna prava, svaka država stranka obavezuje se poduzeti mjere u skladu sa svojim najvećim raspoloživim mogućnostima i, gdje je to potrebno, u okviru međunarodne suradnje, s ciljem postupnog potpunog ostvarenja ovih prava, ne dovodeći u pitanje one obveze koje su sadržane u ovoj Konvenciji, a koje su odmah primjenjive u skladu s međunarodnim pravom.

3. U razvoju i provedbi zakona i politika u smislu provedbe ove Konvencije, i u drugim postupcima donošenja odluka koje se tiču osoba s invaliditetom, države stranke će se temeljito savjetovati s osobama s invaliditetom, i u to ih aktivno uključiti, kao i djecu s teškoćama u razvoju, putem organizacija koje ih predstavljaju.

4. Ništa u ovoj Konvenciji neće utjecati na bilo koje odredbe koje više pospješuju ostvarivanje prava osoba s invaliditetom, a koje mogu biti sadržane u zakonima države stranke ili međunarodnom pravu važećem u toj državi. Neće biti ograničavanja ili ukidanja bilo kojeg od temeljnih ljudskih prava ili osnovnih sloboda priznatih ili postojećih u bilo kojoj državi stranci ove Konvencije temeljem zakona, konvencija, propisa ili običaja pod izgovorom da ova Konvencija ne priznaje ta prava ili slobode ili da ih priznaje u manjem opsegu.

5. Odredbe ove Konvencije odnose se na sve dijelove saveznih država bez ikakvih ograničenja ili iznimaka.

Članak 5.

JEDNAKOST I NEDISKRIMINACIJA

1. Države stranke prihvaćaju da su sve osobe jednake pred zakonom te imaju jednako pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zaštitu i jednaku korist na temelju zakona.

2. Države stranke će zabraniti bilo kakvu diskriminaciju na osnovi invaliditeta i jamčit će osobama s invaliditetom jednaku i djelotvornu zaštitu od diskriminacije po svim osnovama.

3. Da bi promicale jednakost i ukinule diskriminaciju, države stranke će poduzeti sve primjerene korake radi osiguranja provedbe razumne prilagodbe.

4. Posebne mjere potrebne za ubrzavanje ili ostvarivanje de facto jednakosti osoba s invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom prema odredbama ove Konvencije.

Članak 6.

ŽENE S INVALIDITETOM

1. Države stranke priznaju da su žene i djevojke s invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji te će u tom smislu poduzeti mjere radi osiguranja punog i ravnopravnog uživanja svih njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

2. Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere radi osiguranja punog razvoja, napretka i osnaživanja položaja žena kako bi im zajamčile korištenje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u ovoj Konvenciji.

Članak 7.

DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

1. Države stranke osigurat će sve potrebne mjere kako bi zajamčile djeci s teškoćama u razvoju puno uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda ravnopravno s drugom djecom.
2. U svim aktivnostima koje se odnose na djecu s teškoćama u razvoju prvenstveni će značaj biti pridat najboljim interesima djeteta.
3. Države stranke osigurat će da djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo slobodno izraziti svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču, a njihovim će se stavovima dati odgovarajuće značenje sukladno njihovoj dobi i zrelosti, ravnopravno s drugom djecom, a u ostvarivanju tog prava bit će im pružena pomoć u skladu s razinom teškoća u razvoju i uzrastom.

Članak 8.

PODIZANJE SVIJEŠTI

1. Države stranke se obvezuju usvojiti žurne, učinkovite i primjerene mjere u svrhu:
 - (a) podizanja razine svijesti u svim segmentima društva, uključujući i razinu obitelji, u svezi s osobama s invaliditetom, kao i promicanja poštivanja njihovih prava i dostojanstva,
 - (b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one utemeljene na spolu i dobi,
 - (c) promicanja svijesti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom.
2. Mjere za postizanje navedenih ciljeva uključuju:

(a) Pokretanje i provođenje djelotvornih kampanja podizanja svijesti javnosti s ciljem:

(i) senzibiliziranja javnosti za prava osoba s invaliditetom,

(ii) promicanja pozitivne percepcije osoba s invaliditetom i većeg stupnja društvene svijesti o osobama s invaliditetom,

(iii) promicanja priznavanja vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti osoba s invaliditetom, te njihova doprinosa na radnom mjestu i tržištu rada,

(b) Njegovanje stava o poštivanju prava osoba s invaliditetom na svim razinama obrazovnog sustava, počevši kod sve djece već u ranoj životnoj dobi,

(c) Poticanje svih sredstava javnog priopćavanja na predstavljanje osoba s invaliditetom na način usklađen sa svrhom ove Konvencije,

(d) Promicanje programa za podizanje razine svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.

Članak 9.

PRISTUPAČNOST

1. Države stranke ove Konvencije poduzet će odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti osobama s invaliditetom, izgradnjom okruženja, prijevozom, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim uslugama i prostorima otvorenim i namijenjenim javnosti, kako u urbanim, tako i u ruralnim područjima, na ravnopravnoj osnovi, kako bi osobama s invaliditetom osigurale život neovisan o tuđoj pomoći i potpuno sudjelovanje u svim područjima života. Ove će se mjere, koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, primjenjivati, među ostalim, na:

(a) građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta,

(b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.

2. Države stranke će također poduzeti odgovarajuće mjere radi:

(a) razvijanja, poticanja i praćenja provedbe minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti,

(b) osiguravanja da privatne pravne osobe koje nude prostore i usluge namijenjene javnosti vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom,

(c) pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom,

(d) osiguranja natpisa na Brailleovom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost,

(e) osiguranja drugih oblika pomoći u vidu osobnih asistenata i posrednika, uključujući vodiče, čitače i stručne tumače za znakovni jezik, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost,

(f) promicanja drugih odgovarajućih oblika pomoći i potpore osobama s invaliditetom kako bi im se osigurao pristup informacijama,

(g) promicanja pristupačnosti novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava, uključujući internet,

(h) promicanja oblikovanja, razvoja, proizvodnje i distribucije dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava u ranoj fazi, tako da te tehnologije i sustavi postanu pristupačni uz minimalne troškove.

Članak 10.

PRAVO NA ŽIVOT

Države stranke ponovo potvrđuju prirodno pravo na život svih ljudskih bića i poduzet će sve potrebne mjere kako bi osigurale učinkovito uživanje tog prava osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima.

Članak 11.

RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA KRIZNA STANJA

Države stranke poduzet će, u skladu sa svojim obvezama proisteklim iz međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo i međunarodno pravo koje obuhvaća ljudska prava, sve potrebne mjere za osiguranje zaštite i sigurnosti osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama, uključujući situacije oružanog sukoba, humanitarnih kriza i prirodne katastrofe.

Članak 12.

JEDNAKOST PRED ZAKONOM

1. Države stranke ponovo potvrđuju da osobe s invaliditetom imaju pravo svugdje biti priznate kao osobe jednake pred zakonom.

2. Države stranke će prihvatiti da osobe s invaliditetom imaju pravnu sposobnost (pravni položaj) na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života.

3. Države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup potpori koja bi im mogla biti potrebna za ostvarivanje pravne sposobnosti.

4. Države stranke osigurat će da sve mjere koje se odnose na ostvarivanje pravne sposobnosti predvide odgovarajuće i djelotvorne zaštitne mehanizme koji će sprečavati zlorabu u skladu s međunarodnim pravom koje obuhvaća ljudska prava. Takvi zaštitni mehanizmi osigurat će da mjere koje se odnose na ostvarivanje pravne sposobnosti poštuju prava, volju i sklonosti te osobe, da se iz njih isključi sukob interesa i zloraba utjecaja, da su razmjerne i prilagođene osobnim okolnostima, da se primjenjuju u najkraćem mogućem vremenu i da podliježu redovitoj reviziji nadležnog, nezavisnog i nepristranog tijela vlasti ili sudbenoga tijela. Zaštitni mehanizmi bit će razmjerni sa stupnjem kojim takve mjere utječu na prava i interese osobe.

5. U skladu s odredbama ovog članka države stranke poduzet će odgovarajuće i djelotvorne mjere radi osiguranja jednakih prava osoba s invaliditetom da posjeduju i nasljeđuju imovinu, kontroliraju svoje vlastite financijske poslove i imaju jednak pristup bankovnim kreditima, hipotekama i drugim oblicima financiranja, te će također osigurati da osobe s invaliditetom ne budu bez vlastite volje (arbitrarno) lišene svojega vlasništva.

Članak 13.

PRISTUP PRAVOSUĐU

1. Države stranke osigurat će djelotvorni pristup pravosuđu osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim osobama, pa i putem osiguravanja postupovnih i dobi primjerenih prilagodbi kako bi se olakšala njihova djelotvorna uloga, bilo kao izravnih ili neizravnih sudionika, uključujući i svjedočenje, u svim sudskim postupcima, uključujući istražni postupak i druge prethodne faze postupka.

2. Da bi pomogle u osiguravanju djelotvornog pristupa pravdi osobama s invaliditetom, države stranke će promicati odgovarajuću obuku onih koji rade pravosuđu, uključujući policiju i zatvorsko osoblje.

Članak 14.

OSOBNA SLOBODA I SIGURNOST

1. Države stranke će osigurati da osobe s invaliditetom na jednaki način kao i drugi:

(a) uživaju pravo na osobnu slobodu i sigurnost,

(b) ne budu nezakonito ili arbitrarno lišene slobode, da svako lišavanje slobode bude u skladu sa zakonom, te da postojanje invaliditeta ni u kojem slučaju ne bude opravdanje za lišavanje slobode.

2. Ukoliko osobe s invaliditetom budu lišene slobode u bilo kojem postupku, države stranke osigurati će da im se na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama zajamče prava u skladu s međunarodnim pravom koje obuhvaća ljudska prava i da će se s njima postupiti u skladu s ciljevima i načelima ove Konvencije, uključujući i osiguravanje razumne prilagodbe.

Članak 15.

SLOBODA OD MUČENJA ILI OKRUTNOG, NEČOVJEČNOG ILI PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA

1. Nitko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Posebno, nitko ne će biti podvrgnut medicinskim ili znanstvenim pokusima bez svojega slobodnog pristanka.

2. Države stranke će poduzeti sve djelotvorne zakonodavne, upravne, pravosudne i druge mjere kako bi spriječile da osobe s invaliditetom, na jednakopravnoj osnovi s drugima, ne budu podvrgnute mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Članak 16.

SLOBODA OD IZRABLJIVANJA, NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

1. Države stranke će poduzeti sve prikladne zakonodavne, upravne, socijalne, obrazovne i druge mjere radi zaštite osoba s invaliditetom, kako unutar tako i izvan njihovog doma, od svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, uključujući i aspekte istih vezane uz spol.

2. Države stranke će također poduzeti sve primjerene mjere radi sprečavanja svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, osiguravajući osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima i njegovateljima, među ostalim, odgovarajuće oblike pomoći i potpore koji uvažavaju njihovu spol i dob, uključujući i osiguravanje informacija i edukacije o tome kako izbjeći, prepoznati i izvijestiti o slučajevima izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja. Države stranke će osigurati da službe zaštite budu senzibilizirane s obzirom na dob, spol i invaliditet.

3. Kako bi spriječile pojavu svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, države stranke će osigurati djelotvoran nadzor svih objekata i programa namijenjenih osobama s invaliditetom koji će provoditi neovisna tijela.

4. Države stranke će poduzeti sve prikladne mjere promicanja tjelesnog, kognitivnog i psihološkog oporavka, rehabilitacije i socijalne reintegracije osoba s invaliditetom koje su bile žrtve bilo kojeg oblika izrabljivanja, nasilja ili zlostavljanja, uključujući i uspostavu službi zaštite. Takav oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje potiče zdravlje, dobrobit, samopoštovanje, dostojanstvo i neovisnost osobe, vodeći računa o specifičnostima potreba koje proizlaze iz dobi i spola.

5. Države stranke će uvesti djelotvorno zakonodavstvo i politike, uključujući zakonodavstvo i politike usmjerene na žene i djecu, kako bi osigurale da se slučajevi izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja osoba s invaliditetom identificiraju i istraže, i gdje je to primjereno, kazneno gone.

Članak 17.

ZAŠTITA OSOBNOG INTEGRITETA OSOBE

Svaka osoba s invaliditetom ima pravo na poštivanje svojega tjelesnog i mentalnog integriteta na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Članak 18.

SLOBODA KRETANJA I DRŽAVLJANSTVO

1. Države stranke će osobama s invaliditetom priznati prava na slobodu kretanja, na slobodu izbora mjesta stanovanja i na državljanstvo, na ravnopravnoj osnovi s drugima, uključujući i jamstvo da osobe s invaliditetom:

(a) imaju pravo steći državljanstvo, promijeniti ga i ne biti lišene svog državljanstva arbitrarno (proizvoljno) ili na osnovi invaliditeta,

(b) ne budu lišene, na osnovi invaliditeta, mogućnosti stjecanja, posjedovanja i korištenja dokumenata o svom državljanstvu ili drugih identifikacijskih isprava, ili služenja ostalim odgovarajućim postupcima kao što su imigracijski postupci, koji mogu biti potrebni u cilju olakšavanja ostvarivanja prava na slobodu kretanja,

(c) imaju pravo napustiti bilo koju zemlju, uključivši svoju vlastitu,

(d) ne budu lišene, proizvoljno ili na temelju svojega invaliditeta, prava ulaska u vlastitu zemlju.

2. Djeca s teškoćama u razvoju bit će evidentirana odmah po rođenju i od rođenja će imati pravo na ime, pravo na stjecanje državljanstva i, u mjeri u kojoj je to ostvarivo, imaju pravo znati tko su im roditelji kao i pravo da roditelji o njima vode brigu.

Članak 19.

NEOVISNO ŽIVLJENJE I UKLJUČENOST U ZAJEDNICU

Države stranke ove Konvencije priznaju jednako pravo svim osobama s invaliditetom na život u zajednici, s pravom izbora jednakim kao i za druge osobe, te će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere kako bi olakšale osobama s invaliditetom puno uživanje ovoga prava i punog uključenja i sudjelovanja u zajednici, uključujući i osiguranje sljedećeg:

(a) mogućnosti da osobe s invaliditetom odaberu svoje mjesto boravka, gdje i s kim će živjeti, na ravnopravnoj osnovi s drugima, te da nisu obvezne živjeti bilo kojim nametnutim načinom života,

(b) pristupa širokom rasponu usluga koje različite službe potpore pružaju osobama s invaliditetom u njihovom domu ili ustanovama za smještaj, uključujući osobnu asistenciju potrebnu za potporu življenju i za uključenje u zajednicu, kao i za sprečavanje izolacije ili segregacije iz zajednice,

(c) ravnopravnog pristupa osoba s invaliditetom uslugama, objektima i prostorima, namijenjenima općoj populaciji, te njihove primjerenosti potrebama osoba s invaliditetom.

Članak 20.

OSOBNA POKRETLJIVOST

Države stranke ove Konvencije će poduzeti djelotvorne mjere osiguranja slobode kretanja s najvećom mogućom neovisnošću za osobe s invaliditetom, uključujući:

(a) olakšavanje slobode kretanja osoba s invaliditetom na način i u vrijeme koje one same izaberu, i po pristupačnoj cijeni,

(b) olakšavanje dostupnosti osoba s invaliditetom kvalitetnim pomagalicama za kretanje, napravama, potpornim tehnologijama, te svim oblicima osobne asistencije i posrednicima, uključujući i to da su svi ovi oblici pomoći pristupačnih cijena,

(c) pružanje obuke u vještinama kretanja osobama s invaliditetom, kao i specijalističkom osoblju koje radi s osobama s invaliditetom,

(d) poticanje poduzeća koja proizvode pomagala za kretanje, naprave i potporne tehnologije, da uzmu u obzir sve aspekte pokretljivosti osoba s invaliditetom.

Članak 21.

SLOBODA IZRAŽAVANJA I MIŠLJENJA, TE PRISTUP INFORMACIJAMA

Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale ravnopravno ostvarenje prava na slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući i slobodu traženja, primanja i prenošenja informacija i ideja na ravnopravnoj osnovi s drugima, te prava na sve dostupne načine komuniciranja, prema vlastitu izboru, kao što je to navedeno u članku 2. ove Konvencije, uključujući i sljedeće:

(a) pružanje informacija namijenjenih općoj javnosti, pravodobno i bez dodatnog troška, osobama s invaliditetom, na njima dostupnim formatima, koristeći pritom tehnologije prikladne za različite oblike invaliditeta,

(b) prihvaćanje i olakšavanje korištenja znakovnih jezika, Brailleovog pisma, augmentativne i alternativne komunikacije, i svih drugih dostupnih sredstava, načina i oblika komunikacije po izboru osoba s invaliditetom, u službenim interakcijama,

(c) poticanje privatnih poduzeća koja pružaju usluge općoj populaciji, uključujući i usluge koje se pružaju putem interneta, da informacije usluge pružaju u oblicima koji su dostupni i iskoristivi za osobe s invaliditetom,

(d) poticanje sredstava javnog priopćavanja, uključujući i pružatelje informacija putem interneta, da svoje usluge učine pristupačnim osobama s invaliditetom,

(e) priznavanje i promicanje upotrebe znakovnih jezika.

Članak 22.

POŠTIVANJE PRIVATNOSTI

1. Nijedna osoba s invaliditetom, bez obzira na prebivalište ili odabrani način života, neće biti izložena proizvoljnom arbitrarnom ili nezakonitom narušavanju svoje privatnosti, kao ni obitelji, doma, dopisivanja ili drugih oblika komuniciranja, niti će biti izložena nezakonitim napadima na svoju čast i ugled. Osobe s invaliditetom imaju pravo na zakonsku zaštitu od takvog narušavanja privatnosti ili napada na nju.

2. Države stranke zaštitit će privatnost osobnih i zdravstvenih podataka te podataka o rehabilitaciji osoba s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Članak 23.

POŠTIVANJE DOMA I OBITELJI

1. Države stranke ove Konvencije će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere otklanjanja diskriminacije protiv osoba s invaliditetom u svim pitanjima vezanim uz brak, obitelj, roditeljstvo i osobne odnose, a posebno će osigurati, na ravnopravnoj osnovi s drugima:

(a) priznavanje prava svih osoba s invaliditetom, koje su u dobi za brak, da sklope brak i zasnuju obitelj na osnovi slobodne i potpune suglasnosti budućih bračnih partnera,

(b) prava osoba s invaliditetom na slobodno i odgovorno odlučivanje o broju djece i tome kada će ih imati kao i pravo na pristup informacijama, primjerenim njihovoj dobi, obrazovanju vezanom uz reprodukciju i planiranje obitelji, te sredstvima koja su im potrebna kako bi mogli ostvariti ova prava,

(c) da osobe s invaliditetom, uključujući djecu, očuvaju svoju plodnost na ravnopravnoj osnovi s drugima.

2. Države stranke će osigurati prava i odgovornosti osoba s invaliditetom glede skrbništva, starateljstva, hraniteljstva i posvojenja djece, ili sličnih instituta, gdje ovi koncepti postoje u nacionalnom zakonodavstvu; u svim slučajevima prvenstveno će se uzimati u obzir najbolji interesi djece. Države stranke će pružiti odgovarajuću pomoć osobama s invaliditetom u provedbi njihovih dužnosti u podizanju djece.

3. Države stranke će osigurati da djeca s teškoćama u razvoju imaju jednaka prava u pogledu obiteljskog života. S ciljem ostvarivanja tih prava i da bi se spriječilo sakrivanje, napuštanje, zanemarivanje i segregacija djece s teškoćama u razvoju, države stranke će osigurati rane i sveobuhvatne informacije, usluge i potporu djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima.

4. Države stranke će osigurati da dijete ne bude odvojeno od svojih roditelja protivno njihovoj volji, osim ako nadležna tijela, čija je odluka podložna preispitivanju od strane pravosuđa, u skladu s pozitivnim pravom i postupcima, ne utvrde da je takvo odvajanje potrebno u najboljem interesu djeteta. Ni u kojem slučaju dijete neće biti odvojeno od roditelja na osnovi invaliditeta, bilo djeteta ili jednog ili oba roditelja.

5. Države stranke će, u slučajevima kad uža obitelj nije u stanju voditi brigu o djetetu s teškoćama u razvoju poduzeti sve što je potrebno za alternativno zbrinjavanje u široj obitelji, a ukoliko to ne bi bilo moguće, unutar zajednice u obiteljskom okruženju.

Članak 24.

OBRAZOVANJE

1. Države stranke priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. U cilju ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i na osnovi jednakih mogućnosti, države stranke će osigurati uključivost obrazovnog sustava, kao i cjeloživotno obrazovanje, usmjereno na:

(a) puni razvoj ljudskog potencijala i osjećaja dostojanstva i vlastite vrijednosti, osnaživanja poštivanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i ljudske raznolikosti,

(b) razvoj osobnosti osoba s invaliditetom, kao i njihovih talenata i kreativnosti, te mentalnih i tjelesnih sposobnosti, u njihovu punom potencijalu,

(c) omogućavanje djelotvornog sudjelovanja osoba s invaliditetom u slobodnom društvu.

2. U ostvarenju ovog prava, države stranke će osigurati:

(a) da osobe s invaliditetom ne budu isključene iz općeg obrazovnog sustava na osnovi svojeg invaliditeta, te da djeca s teškoćama u razvoju ne budu isključena iz besplatnog i obveznog osnovnog ili iz srednjeg obrazovanja na osnovi teškoća u razvoju,

(b) da osobe s invaliditetom mogu imati pristup uključujućem, kvalitetnom i besplatnom osnovnom obrazovanju i srednjem obrazovanju, na ravnopravnoj osnovi s drugima, u zajednicama u kojima žive,

(c) razumnu prilagodbu individualnim potrebama,

(d) da osobe s invaliditetom dobiju potrebnu pomoć, unutar općeg obrazovnog sustava, kako bi se olakšalo njihovo djelotvorno obrazovanje,

(e) pružanje djelotvornih individualiziranih mjera potpore u okruženjima koja najviše pridonose akademskom i socijalnom razvoju, u skladu s ciljem potpunog uključivanja.

3. Države stranke će omogućiti osobama s invaliditetom učenje životnih i društvenih razvojnih vještina kako bi olakšale njihovo puno i ravnopravno sudjelovanje u obrazovanju i životu kao članova zajednice. U tu svrhu, države stranke će učiniti sljedeće:

(a) olakšati učenje Brailleovog pisma, alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, vještina orijentacije i pokretljivosti, te promicati potporu vršnjaka i mentorski rad,

(b) olakšati učenje znakovnog jezika i promicanje jezičnog identiteta zajednice gluhih;

(c) osigurati provođenje obrazovanja osoba, poglavito djece koja su slijepa, gluha ili gluhoslijepa na najprikladnijim jezicima i načinima te sredstvima komunikacije za te pojedince, i u okruženjima koja u najvećoj mogućoj mjeri potiču intelektualni i socijalni razvoj.

4. Kako bi pomogle u osiguranju ovog prava, države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere za zapošljavanje nastavnika, uključujući nastavnike s invaliditetom, koji znaju znakovni jezik i Brailleovo pismo i obučiti će stručnjake i osoblje koje radi na svim obrazovnim razinama. Takva obuka će uključivati svijest o invaliditetu i korištenje odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala za potporu osobama s invaliditetom.

5. Države stranke će osobama s invaliditetom osigurati pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom usavršavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na ravnopravnoj osnovi s drugima. U tu svrhu, države stranke će osigurati razumnu prilagodbu za osobe s invaliditetom.

Članak 25.

ZDRAVLJE

Države stranke priznaju pravo osobama s invaliditetom na uživanje najviših ostvarivih zdravstvenih standarda bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. Države stranke će poduzeti sve prikladne mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup zdravstvenim službama koje vode računa o njihovom spolu, uključujući rehabilitaciju povezanu sa zdravljem. Države stranke posebno će:

(a) osigurati osobama s invaliditetom isti opseg, kvalitetu i standard besplatnih ili obzirom na cijenu dostupnih zdravstvenih usluga i programa koji se pružaju drugim osobama, uključujući područje spolnog i reproduktivnog zdravlja i zdravstvene programe kojima je obuhvaćeno cijelo stanovništvo,

(b) osigurati zdravstvene usluge koje su osobama s invaliditetom posebno potrebne zbog njihovog invaliditeta, uključujući primjerenu ranu identifikaciju i intervenciju, kao i usluge čija je namjena smanjenje i prevencija daljnjeg invaliditeta, uključujući invaliditet kod djece i starijih osoba,

(c) pružati ove zdravstvene usluge što je moguće bliže zajednicama u kojima osobe s invaliditetom žive, uključujući ruralne krajeve,

(d) zahtijevati od zdravstvenih radnika pružanje iste kvalitete usluga osobama s invaliditetom kao i drugima, i na osnovi slobodnog i informiranog pristanka, među ostalim podizanjem razine svijesti o ljudskim pravima, dostojanstvu, neovisnosti i potrebama osoba s invaliditetom kroz obuku i promicanje etičkih standarda u javnom i privatnom zdravstvenom sektoru,

(e) zabraniti diskriminaciju osoba s invaliditetom u pružanju usluga zdravstvenog osiguranja, kao i životnog osiguranja, gdje je to dopušteno nacionalnim zakonom, a što će biti osigurano na pošten i razuman način,

(f) spriječiti diskriminirajuće uskraćivanje zdravstvene zaštite ili zdravstvenih usluga ili hrane i pića na temelju invaliditeta.

Članak 26.

OSPOSOBLJAVANJE I REHABILITACIJA

1. Države stranke će poduzeti djelotvorne i prikladne mjere, uključujući pritom i vršnjačku pomoć, kako bi omogućile osobama s invaliditetom stjecanje i održavanje najveće moguće neovisnosti, i potpunu tjelesnu, mentalnu, društvenu i profesionalnu sposobnost, te punu uključenost i sudjelovanje u svim područjima života. U tu svrhu, države stranke će organizirati, ojačati i proširiti sveobuhvatne usluge i programe osposobljavanja i rehabilitacije, posebice na području zdravstva, zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih usluga, na način da:

(a) usluge i programi osposobljavanja i rehabilitacije započnu u najranijoj mogućoj fazi i budu temeljeni na multidisciplinarnoj procjeni individualnih potreba i jačih strana osobe;

(b) usluge i programi osposobljavanja i rehabilitacije podupru sudjelovanje i uključivanje u zajednicu i sve aspekte društva, da budu dobrovoljni te da budu dostupni osobama s invaliditetom na najbližoj mogućoj lokaciji njihovom prebivalištu, uključujući ruralna područja.

2. Države stranke će promicati razvoj temeljne i trajne obuke stručnjaka i drugog osoblja koje radi u službama osposobljavanja i rehabilitacije.

3. Države stranke će promicati dostupnost, poznavanje i upotrebu pomoćnih naprava i tehnologija oblikovanih za osobe s invaliditetom, a koje su vezane uz osposobljavanje i rehabilitaciju.

Članak 27.

RAD I ZAPOSŁJAVANJE

1. Države stranke priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugima; ovo uključuje pravo na mogućnost zarađivanja za život od rada, slobodno odabranog ili prihvaćenog na tržištu rada i u radnom okruženju koje je otvoreno, uključujući i dostupno osobama s invaliditetom. Države stranke će osigurati i promicati ostvarenje prava na rad, uključujući pritom i one koji steknu invaliditet tijekom zaposlenja, poduzimanjem odgovarajućih koraka, uključujući i zakonodavstvo, s ciljem, među ostalim:

(a) zabrane diskriminacije na temelju invaliditeta u odnosu na sva pitanja vezana uz sve oblike zapošljavanja, uključujući uvjete pronalaženja kandidata, primanja na posao i zapošljavanja, trajanja zaposlenja, karijernog napredovanja u službi i sigurnih uvjeta rada koji ne štete zdravlju,

(b) zaštite osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima glede pravednih i povoljnih uvjeta rada, uključujući jednake mogućnosti i jednaku plaću za rad iste vrijednosti, sigurne i zdrave uvjete rada, uz zaštitu od uznemiravanja i pravnu zaštitu u slučaju pritužbi,

(c) osiguravanja ostvarivanja radničkih i sindikalnih prava osobama s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima,

(d) omogućavanja djelotvornog pristupa osoba s invaliditetom općim tehničkim programima, kao i programima profesionalne orijentacije, službama zapošljavanja i profesionalnom i trajnom obrazovanju,

(e) promicanja mogućnosti zapošljavanja i karijernog napredovanja osoba s invaliditetom na tržištu rada, kao i pružanja pomoći u pronalaženju, dobivanju, zadržavanju posla i povratku na posao,

(f) promicanja mogućnosti samozapošljavanja, poduzetništva, razvoja zadrugarstva i pokretanja vlastitog posla,

(g) zapošljavanja osoba s invaliditetom u javnom sektoru,

(h) promicanja zapošljavanja osoba s invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće politike i mjere, koje mogu uključivati afirmativne akcijske programe, poticaje i druge mjere,

(i) osiguranja prihvatljive prilagodbe okruženja na radnom mjestu za osobe s invaliditetom,

(j) promicanja stjecanja radnog iskustva osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada,

(k) promicanja programa strukovne i profesionalne rehabilitacije, zadržavanja posla i programa povratka na posao za osobe s invaliditetom.

2. Države stranke će osigurati da osobe s invaliditetom ne budu držane u ropskom ili podčinjenom odnosu i da budu, pod uvjetima ravnopravnim s drugima, zaštićene od prisilnog rada.

Članak 28.

PRIMJERENI ŽIVOTNI STANDARDI SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Države stranke priznaju pravo osobama s invaliditetom na odgovarajući životni standard za njih i njihove obitelji, uključujući odgovarajuću prehranu, odijevanje, stanovanje, kao i na stalno unaprjeđenje životnih uvjeta te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta.

2. Države stranke priznaju pravo osoba s invaliditetom na socijalnu zaštitu i na uživanje tog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta, te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava, uključujući i mjere u svrhu:

(a) osiguranja jednakog pristupa osoba s invaliditetom čistoj vodi i osiguranja dostupnosti odgovarajućih i financijski pristupačnih usluga, uređaja i drugih vrsta pomoći vezanih uz potrebe koje proizlaze iz invaliditeta,

(b) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom, posebice žena, djevojaka i osoba starije životne dobi s invaliditetom, programima socijalne zaštite i programima smanjenja siromaštva,

(c) osiguranja pristupa državnoj pomoći osobama s invaliditetom i njihovih obitelji koje žive u uvjetima siromaštva kako bi podmirili izdatke vezane uz invaliditet, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, financijsku pomoć i povremenu pomoć u kući oko skrbi za osobu s invaliditetom,

(d) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom javnim programima stambenoga zbrinjavanja,

(e) osiguranja ravnopravnoga pristupa osobama s invaliditetom programima i beneficijama vezanim uz mirovine.

Članak 29.

SUDJELOVANJE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Države potpisnice jamčit će osobama s invaliditetom njihova politička prava i mogućnost njihova uživanja na ravnopravnoj osnovi s drugima, te će:

(a) osigurati da osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u pot-punosti sudjelovati u političkom i javnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugima, izravno ili putem slobodno izabраниh predstavnika, uključujući i pravo i mogućnost da glasuju i budu birani, među ostalim:

(i) osiguravajući da glasački postupci, prostori i materijali budu prikladni, dostupni i laki za razumijevanje i uporabu,

(ii) štiteći pravo osoba s invaliditetom na tajno glasovanje na izborima i javnim referendumima, bez zastrašivanja, kao i pravo samostalnog kandidiranja na izborima i obnašanja dužnosti kao i obavljanja

svih javnih funkcija na svim razinama vlasti, omogućavajući uporabu potpornih i novih tehnologija gdje je to primjereno,

(iii) jamčeći slobodu izražavanja volje osoba s invaliditetom kao birača, i u tu svrhu, gdje je to potrebno, na njihov zahtjev dopuštajući pomoć u glasovanju od strane osobe po njihovu vlastitom izboru,

(b) aktivno promicati okruženje u kojem osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u potpunosti sudjelovati u vođenju javnih poslova, bez diskriminacije i na ravnopravnoj osnovi s drugima, te ohrabriti njihovo sudjelovanje u javnim poslovima, uključujući:

(i) sudjelovanje u nevladinim organizacijama i udrugama koje se bave javnim i političkim životom države, uključujući aktivnosti i vođenje političkih stranaka,

(ii) osnivanje i učlanjivanje u organizacije osoba s invaliditetom kako bi ih one predstavljale na međunarodnoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Članak 30.

SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU, REKREACIJI, RAZONODI I ŠPORTU

1. Države stranke priznaju osobama s invaliditetom pravo na sudjelovanje u kulturnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugima, te će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom:

(a) uživaju pristup kulturnim materijalima u svim dostupnim oblicima,

(b) uživaju pristup televizijskim programima, filmovima, kazalištu i drugim kulturnim aktivnostima, u svim dostupnim oblicima,

(c) uživaju pristup mjestima kulturnih događanja ili usluga, kao što su kazališta, muzeji, kino dvorane, knjižnice i turističke usluge, te, koliko je to moguće, spomenicima i mjestima od nacionalnoga kulturnog značenja.

2. Države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi omogućile osobama s invaliditetom razvoj i korištenje svojega kreativnog, umjetničkog i intelektualnog potencijala, ne samo za vlastitu dobrobit, nego također i za obogaćivanje društva.

3. Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće korake kako bi osigurale da zakoni koji štite intelektualna vlasnička prava ne sadrže nerazumne ili diskriminirajuće prepreke pristupu osoba s invaliditetom kulturnim materijalima, poštujući pritom odredbe međunarodnog prava.

4. Osobe s invaliditetom će imati pravo, na ravnopravnoj osnovi s drugima, na priznavanje i potporu svojem specifičnom kulturnom i jezičnom identitetu, uključujući znakovni jezik i kulturu gluhih.

5. S ciljem omogućavanja sudjelovanja osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima u rekreativnim i športskim aktivnostima, te razonodi, države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere u svrhu:

(a) poticanja i promicanja sudjelovanja, u najvećoj mogućoj mjeri, osoba s invaliditetom u redovitim športskim aktivnostima na svim razinama,

(b) osiguranja mogućnosti organiziranja, razvoja i sudjelovanja u športskim i rekreacijskim aktivnostima namijenjenim osobama s invaliditetom i u tu svrhu će se poticati osiguravanje odgovarajućeg vodstva, obuke i sredstava, na ravnopravnoj osnovi s drugima,

(c) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom športskim, rekreacijskim i turističkim centrima,

(d) osiguranja djeci s teškoćama u razvoju jednakog pristupa sudjelovanju u igri, rekreaciji, slobodnim i športskim aktivnostima, uključujući i one aktivnosti koje su dio obrazovnog sustava,

(e) osiguranja pristupa osobama s invaliditetom uslugama koje pružaju organizatori rekreacijskih, turističkih, slobodnih i športskih aktivnosti.

Članak 31.

STATISTIKA I PRIKUPLJANJE PODATAKA

1. Države stranke se obvezuju prikupljati potrebne informacije, uključujući statističke podatke, kako bi omogućile formuliranje i provedbu politika koje će ovu Konvenciju i podatke dobivene istraživanjem učiniti djelotvornom. Proces prikupljanja i obrade ovih podataka će biti:

(a) u suglasnosti sa zakonski uspostavljenom zaštitom, uključujući zakonodavstvo o zaštiti podataka, kako bi se osigurali tajnost i poštivanje privatnosti osoba s invaliditetom;

(b) u suglasnosti s međunarodno prihvaćenim pravilima zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda i etičkih načela u prikupljanju i uporabi statističkih podataka.

2. Podatci prikupljeni u skladu s ovim člankom bit će razvrstani na odgovarajući način i korišteni kao pomoć u procjeni provedbe obveza država stranaka preuzetih ovom Konvencijom te za identifikaciju i otklanjanje prepreka s kojima se osobe s invaliditetom suočavaju u ostvarivanju svojih prava.

3. Države stranke će preuzeti odgovornost za distribuciju ovih statističkih podataka i osigurati će njihovu dostupnost osobama s invaliditetom i drugima.

Članak 32.

MEĐUNARODNA SURADNJA

1. Države stranke priznaju važnost međunarodne suradnje i njezinog promicanja u podupiranju nacionalnih napora za postizanje svrhe i ciljeva ove Konvencije te će poduzeti odgovarajuće i djelotvorne mjere u tom pogledu, zajedno s drugim državama i, kad je to primjereno, u partnerstvu s odgovarajućim međunarodnim i regionalnim organizacijama i civilnim društvom, posebice s organizacijama osoba s invaliditetom. Takve mjere mogu, među ostalim, uključivati:

(a) osiguravanje da međunarodna suradnja, uključujući međunarodne programe razvoja, bude uključujuća prema osobama s invaliditetom i pristupačna za osobe s invaliditetom;

(b) olakšavanje i podržavanje izgradnje kapaciteta, uključujući razmjenu i međusobno dijeljenje informacija, iskustava, programa izobrazbe i najboljih primjera iz prakse;

(c) olakšavanje suradnje u istraživanju i pristupu znanstvenim i tehničkim spoznajama;

(d) pružanje, prema potrebi, tehničke i ekonomske pomoći, uključujući i putem olakšavanja pristupa i razmjene dostupnih i potpornih tehnologija te kroz prijenos tehnologija.

2. Odredbe ovoga članka ne utječu na obveze svake države stranke da ispuni svoje obveze preuzete na temelju ove Konvencije.

Članak 33.

NACIONALNA PROVEDBA I PRAĆENJE

1. Države stranke će, u skladu sa svojim ustrojem, odrediti, jedno ili više središnjih mjesta unutar vlade za pitanja vezana uz provedbu ove Konvencije, te će posvetiti dužnu pozornost uspostavi ili imenovanju koordinacijskog mehanizma unutar vlade koji će omogućiti povezanu aktivnosti u različitim sektorima i na različitim razinama.

2. Države stranke će, u skladu sa svojim pravnim i administrativnim sustavom, održavati, osnaživati, imenovati ili uspostaviti okvir za djelovanje unutar odnosne države stranke, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama, kako bude primjereno, koji će promicati, štiti i nadzirati provedbu ove Konvencije. Prigodom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, države stranke će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih institucija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.

3. Civilno društvo, a posebice osobe s invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključene i u punoj će mjeri sudjelovati u procesu praćenja provedbe.

Članak 34.

ODBOR ZA PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

1. Radi izvršavanja ovdje navedenih funkcija uspostaviti će se Odbor za prava osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Odbor).

2. Odbor će se, u trenutku stupanja ove Konvencije na snagu, sastojati od dvanaest stručnjaka. Nakon dodatnih šezdeset ratifikacija ili pristupa Konvenciji, članstvo Odbora će se povećati za šest članova, te će dostići broj od najviše osamnaest članova.

3. Članovi Odbora će obavljati dužnost kao privatne osobe i bit će visokog moralnog ugleda s priznatom stručnošću i iskustvom na području uređenom ovom Konvencijom. Pri nominiranju svojih kandidata države članice su pozvane voditi računa o odredbama navedenim u članku 4. stavku 3. ove Konvencije.

4. Države članice će izabrati članove Odbora vodeći računa o ravnomjernoj zemljopisnoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacijskih oblika i temeljnih pravnih sustava, ravnomjernoj zastupljenosti spolova i sudjelovanju stručnjaka s invaliditetom.

5. Članovi Odbora bit će odabrani tajnim glasanjem s popisa osoba koje imenuju države članice između svojih državljana na sastancima Konferencije država članica. Na tim sastancima, na kojima će dvije trećine država članica činiti kvorum, osobe izabrane u Odbor bit će one koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država članica koje su prisutne i glasuju.

6. Početni izbori održat će se najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije. Najmanje četiri mjeseca prije datuma svakog izbora glavni tajnik Ujedinjenih naroda uputit će pismo državama članicama pozivajući ih na dostavu nominacija u roku dva mjeseca. Glavni tajnik će potom pripremiti abecedni popis svih tako nominiranih osoba, s označenom državom članicom koja ih je nominirala, a zatim će taj popis uputiti državama članicama ove Konvencije.

7. Članovi Odbora birat će se na četiri godine. Na tu će dužnost moći biti birani još jednom. Međutim, mandat šest članova, biranih na prvim izborima, isteći će nakon dvije godine; odmah nakon prvih izbora imena ovih šest članova odredit će predsjedavajući ždrijebom na sastanku navedenom u stavku 5. ovoga članka.

8. Izbor šest dodatnih članova Odbora obaviti će se prilikom redovitih izbora, u skladu s odgovarajućim odredbama ovoga članka.

9. Ukoliko član Odbora umre ili da ostavku ili izjavi da iz nekih drugih razloga ne može više obavljati svoju dužnost, država stranka, koja je nominirala tog člana, imenovati će drugog stručnjaka koji ima iste kvalifikacije i koji udovoljava uvjetima navedenim u odredbama ovoga članka, kako bi obavljao dužnost do kraja mandata.

10. Odbor će usvojiti svoj poslovnik.

11. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda će osigurati potrebno osoblje, opremu i prostorije potrebne za učinkovito funkcioniranje Odbora prema ovoj Konvenciji i sazvat će njegov prvi sastanak.

12. Uz odobrenje Opće skupštine, članovi Odbora osnovanoga prema odredbama ove Konvencije, primat će naknadu iz izvora Ujedinjenih naroda pod uvjetima koje postavi skupština, imajući u vidu važnost odgovornosti Odbora.

13. Članovi Odbora imat će pravo na sredstva i prostor, povlastice i imunitete stručnjaka na zadatku Ujedinjenih naroda kako je to utvrđeno u odnosnim odredbama Konvencije o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda.

Članak 35.

IZVJEŠĆA DRŽAVA STRANAKA

1. Svaka država stranka će Odboru podnijeti sveobuhvatno izvješće, preko glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, o mjerama poduzetim radi ostvarenja obveza preuzetih ovom Konvencijom i o napretku ostvarenom u tom pogledu, u roku od dvije godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije za svaku odnosnu državu stranku.

2. Nakon toga će države stranke podnositi daljnja izvješća najmanje svake četiri godine i dalje kad god to Odbor bude zatražio.

3. Odbor će dati smjernice vezane uz sadržaj izvješća.

4. Država stranka koja je podnijela sveobuhvatno početno izvješće Odboru ne treba u narednim izvješćima ponavljati već dostavljene podatke. Pri pripremanju izvješća za Odbor države potpisnice bi to trebale činiti kroz otvoren i transparentni postupak i uzimati u obzir odredbe članka 4. stavka 3. ove Konvencije.

5. Izvješća mogu ukazivati na čimbenike i teškoće koje utječu na stupanj ispunjenja obveza koje proizlaze iz ove Konvencije.

Članak 36.

RAZMATRANJE IZVJEŠĆA

1. Odbor će razmatrati svako izvješće i sačinit će, prema tome kako bude procijenio primjerenim, svoje prijedloge i opće preporuke o izvješću te ih proslijediti odnosnoj državi stranci. Država stranka može potom odgovoriti Odboru navodeći sve podatke koje želi. Odbor može od država stranaka tražiti dodatne podatke relevantne za provedbu ove Konvencije.

2. Ako država stranka značajno zakasni s podnošenjem izvješća, Odbor može obavijestiti odnosnu državu stranku o potrebi razmatranja provedbe ove Konvencije u toj državi stranci, na temelju pouzdanih podataka dostupnih Odboru, ukoliko se potrebno izvješće ne podnese u roku od tri mjeseca nakon obavijesti. Odbor će pozvati odnosnu državu stranku na sudjelovanje u takvom razmatranju. Ukoliko država stranka odgovori podnošenjem relevantnog izvješća, primjenjivat će se odredbe stavka 1. ovog članka.

3. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda stavit će izvješća na raspolaganje svim državama strankama.

4. Države stranke će staviti svoja izvješća na raspolaganje javnosti u svojim zemljama i omogućit će pristup prijedlozima i općim preporukama koje se odnose na ova izvješća.

5. Odbor će prenijeti, kad to bude smatrao prikladnim, izvješća država stranaka specijaliziranim agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih naroda i drugim nadležnim tijelima kako bi razmotrili zahtjev ili ukazanu potrebu za tehničkim savjetom ili pomoći koja bi se u njima tražila, zajedno s eventualnim primjedbama i preporukama Odbora o tim zahtjevima ili potrebama.

Članak 37.

SURADNJA IZMEĐU DRŽAVA STRANAKAI ODBORA

1. Svaka država stranka će surađivati s Odborom i pomagati njegovim članovima u ispunjavanju njihovog mandata.

2. U svojem odnosu s državom strankom Odbor će razmotriti načine i sredstva za poboljšanje sposobnosti države u provedbi ove Konvencije, uključujući i međunarodnu suradnju.

Članak 38.

ODNOS ODBORA S DRUGIM TIJELIMA

Da bi se potakla učinkovita provedba ove Konvencije i ohrabrila međunarodna suradnja po području koje ova Konvencija obuhvaća:

(a) specijalizirane ustanove i druga tijela Ujedinjenih naroda imat će pravo biti prisutna pri razmatranju provedbe onih odredbi ove Konvencije koje ulaze u njihov djelokrug rada. Odbor može, kada to procijeni prikladnim, pozvati specijalizirane ustanove i druga nadležna tijela da daju stručno mišljenje o provedbi Konvencije na područjima koja ulaze u njihov djelokrug. Odbor može pozvati specijalizirane ustanove i druga tijela Ujedinjenih naroda da podnesu izvješća o provedbi Konvencije na područjima koja ulaze u njihov djelokrug,

(b) u vršenju svojega mandata Odbor će konzultirati, kada to bude prikladno, druga odgovarajuća tijela osnovana na temelju međunarodnih pravnih dokumenata o ljudskim pravima u cilju osiguravanja dosljednosti njihovih smjernica o izvješćivanju, prijedloga i općih preporuka, te radi izbjegavanja dupliciranja i preklapanja u obavljanju njihovih dužnosti.

Članak 39.

IZVJEŠĆE ODBORA

Odbor će svake dvije godine izvješćivati Opću skupštinu i Gospodarsko i socijalno vijeće o svojim aktivnostima i može davati prijedloge i opće preporuke utemeljene na pregledu izvješća i informacija dobivenih od država stranaka. Takvi prijedlozi i opće preporuke će biti uključene u izvješće Odbora zajedno s komentarima država stranaka ukoliko ih one budu imale.

Članak 40.

KONFERENCIJA DRŽAVA STRANAKA

1. Države stranke će se redovito sastajati na Konferenciji država stranaka kako bi razmotrile bilo koje pitanje vezano uz provedbu ove Konvencije.

2. Najkasnije stupanja ove Konvencija na snagu, glavni tajnik Ujedinjenih naroda sazvat će Konferenciju država stranaka. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda sazivat će naredne sastanke svake dvije godine ili u skladu s odlukom Konferencije država stranaka.

Članak 41.

DEPOZITAR

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda bit će depozitar ove Konvencije.

Članak 42.

POTPISIVANJE

Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje svim državama i organizacijama regionalne integracije u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku od 30. ožujka 2007. godine.

Članak 43.

PRISTANAK BITI VEZAN

Ova Konvencija podliježe ratifikaciji država stranaka i formalnoj potvrdi organizacija regionalne integracije koje su je potpisale. Ona će biti otvorena za pristupanje svim državama ili organizacijama regionalne integracije koje nisu potpisale Konvenciju.

Članak 44.

ORGANIZACIJE REGIONALNE INTEGRACIJE

1. »Organizacija regionalne integracije« označavat će organizaciju koju osnivaju suverene države odnosno regije, na koju su države članice prenijele nadležnost po pitanjima uređenim ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim ispravama formalnog potvrđivanja ili pristupa naznačiti opseg nadležnosti u odnosu na pitanja uređena ovom Konvencijom. One će naknadno obavijestiti depozitara o svakoj suštinskoj izmjeni u opsegu njihove nadležnosti.

2. Korištenje izraza »države stranke« u ovoj Konvenciji odnosit će se na te organizacije u granicama njihove nadležnosti.

3. Za potrebe članka 45. stavka 1. i članka 47. stavaka 2. i 3., bilo koja isprava koju položi organizacija regionalne integracije neće se ubrajati.

4. Organizacije regionalne integracije mogu, u pitanjima iz svoje nadležnosti, ostvariti pravo glasa na Konferenciji država stranaka s brojem glasova jednakim broju država članica te organizacije koje su stranke ove Konvencije. Takva organizacija neće moći ostvariti svoje pravo na glasovanje ako bilo koja od njezinih država članica iskoristi svoje pravo i obrnuto.

Članak 45.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija stupa na snagu tridesetog dana nakon dana polaganja dvadesete isprave o ratifikaciji ili pristupu.

2. Za svaku državu ili organizaciju regionalne integracije koja ratificira, formalno potvrdi ili pristupi Konvenciji nakon polaganja dvadesete takve isprave, Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana nakon polaganja njezine vlastite isprave.

Članak 46.

REZERVE

1. Rezerve nespojive s ciljem i svrhom ove Konvencije nisu dopuštene.

2. Rezerve se mogu povući u bilo koje vrijeme.

Članak 47.

IZMJENE I DOPUNE

1. Bilo koja država stranka može predložiti izmjenu i dopunu ove Konvencije i dostaviti je glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Glavni tajnik će potom obavijestiti o predloženim izmjenama i dopunama države stranke, sa zahtjevom da ga izvijeste o tome žele li one sazvati konferenciju država stranaka u

svrhu razmatranja i glasanja o tim prijedlozima. U slučaju da se, unutar četiri mjeseca od dana takve obavijesti, najmanje jedna trećina država stranaka izjasni u korist sazivanja takve konferencije, glavni tajnik će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Bilo koja izmjena i dopuna koja bude prihvaćena od dvotrećinske većine nazočnih država stranaka, koje su prisutne i glasuju na konferenciji, bit će upućena na odobrenje Općoj skupštini, a zatim i svim državama strankama na prihvaćanje.

2. Izmjena i dopuna koja bude prihvaćena i odobrena u skladu sa stavkom 1. ovog članka stupit će na snagu tridesetoga dana nakon što broj položenih isprava o prihvatu dostigne dvije trećine broja država stranaka na dan prihvaćanja izmjena i dopuna. Nakon toga, izmjena i dopuna stupit će na snagu za svaku državu stranku tridesetog dana nakon polaganja vlastite isprave o prihvatu. Izmjena i dopuna bit će obvezujuća samo za one države stranke koje su je prihvatile.

3. Ako Konferencija država stranaka tako odluči konsenzusom, izmjena i dopuna je usvojena i potvrđena u skladu sa stavkom 1. koji se odnosi isključivo na članke 34., 38., 39. i 40., stupa na snagu za sve države stranke tridesetoga dana nakon što broj položenih isprava o prihvatu dostigne dvije trećine broja država stranaka na dan usvajanja izmjene i dopune.

Članak 48.

OTKAZIVANJE

Država stranka može pisanom obaviješću glavnom tajniku Ujedinjenih naroda otkazati ovu Konvenciju. Otkaz će stupiti na snagu godinu dana nakon dana kada glavni tajnik zaprimi obavijest.

Članak 49.

PRISTUPAČNI FORMAT

Tekst ove Konvencije će biti dostupan u pristupačnim formatima.

Članak 50.

VJERODOSTOJNI TEKSTOVI

Tekstovi ove Konvencije na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom će biti jednako vjerodostojni.

U POTVRDU NAVEDENOG, niže potpisani opunomoćenici, propisno ovlašteni od svojih vlada, potpisali su ovu Konvenciju.